

Респондент: Дарина Ткаліч, (29 років).

Хто записав: провідний редактор

(з видавничої діяльності та сайту)

Інформаційно-видавничого відділу

Національного музею Голодомору-геноциду

Любов Гоцуляк.

Дата запису: 13. 04. 2022 року.

Спосіб проведення інтерв'ю: листування у Viber.

Дарино, розкажіть, будь ласка, як розпочалася війна для вашої сім'ї?

Родом я із Чернігова, але уже сім років, як проживала у Маріуполі.

Для нас війна, як і для мільйонів українців, розпочалася вранці 24 лютого. Ми не очікували, що буде усе настільки серйозно. У перший же день наш будинок потрапив під приціл. Частина будинку згоріла, але декілька квартир таки вціліло було. Востаннє нашу квартиру ми бачили 14 березня. Що зараз з нею, ми не знаємо.

Скажіть, будь ласка, а де ви переховувалися?

25 лютого разом із чоловіком та сином ми залишили будинок та переїхали до нашого невеличкого ігрового клубу (ROOMS Playstation Club). Знаходився він у центрі міста. Влітку ми там зробили ремонт, пофарбували фасад. Ми пропонували всім знайомим, але спочатку всі відмовлялися, вдома звичайно легше, але з кожним днем ставало все страшніше. Однак, поступово кількість людей почала збільшуватися, дійшло до 20 осіб. Усе відбувалося по мірі руйнування міста.

В перших числах березня розпочалася повна блокада міста. Російські військові не дозволяли вивозити жінок та дітей. Розпочалася справжня гуманітарна криза. Місто знаходилося під постійними обстрілами російських військових.

Коли ми переховувалися у підвалі клубу, то туди також прилетів снаряд. Однак нам пощастило ще, оскільки повибивало тільки вікна та дещо поробило дірки у будівлі. У підвалі, де ми переховувалися, було дуже сиро та холодно, але ми облаштували його настільки то було можливо. Дитина у мене кишковою інфекцією перехворіла, температура 39 була. Це чудо, що у людей, котрі перебували з нами, теж була дитина і ліки вони взяли. Адже на той момент усі аптеки мародери вже рознесли, а лікарні підірвали. Якби вони не допомогли, то я навіть і не уявляю, що могло б статися.

Разом із нами була моя подруга Світлана. Її квартира вигоріла вцент. Вона була взагалі без речей, одягу, абсолютно без нічого. Згодом, коли ми роз'їзджалися, то вона поїхала до Львова, а ми до Миколаєва, оскільки маємо там родичів. Не знаю, чи побачимося взагалі ще з нею тепер колись. Адже зараз ніхто не знає, де зупиниться та будуватиме нове життя.

А чим ви харчувалися, де доводилося готувати їжу?

В перші дні ми ще сходили в магазин, поки вони працювали. Закупили продуктів. Коли підходили нові люди, то кожен із собою приносив щось поїсти. Тому на певний час у нас були запаси їжі. У нас було чимало м'яса, після того як виключили електроенергію, ми вирішили його засолити, аби не зіпсувалося та на довше стало. Разом із нами була бабуся, котра жила в приватному секторі міста, а у неї були кури, то чоловіки наші їздили до неї забирати їх. Важким був процес приготування їжі. Назбирати дров, розвести багаття. Усе це відбувалося у небезпеці, під постійними обстрілами. Готували якісь супи, каші, макарони, намагалися готувати м'ясні якісь справи.

Коли вирішили, що потрібно евакуюватися із Маріуполя?

Числа 14 березня ми вирішили, що не можемо більше тут знаходитися. Постійний страх, запаси їжі завершувалися, потрібні були ліки. Напередодні ми дізналися, що днями планується евакуація цивільного населення. Не зважаючи на те, що її мали проводити росіяни, ми все ж вирішили ризикнути та виїхати. Сил терпіти це все вже не було. Евакуація тоді була тільки до Бердянська. Нас це влаштовувало, головне виїхати з цього пекла, а далі уже як буде. І 15 березня ми доєдналися до колони інших машин, що виїздила з Маріуполя, і поїхали в сторону Бердянська. Коли ми виїздили з міста, то в машину нашу теж прилетіло, в замок запалювання. Чоловік чудом зробив так, щоб проводками можна було завести машину. Якщо б без машини, то з маленькою дитиною ми б не вибралися.

По дорозі було дуже багато російських блокпостів. На кожному кроці нас зупиняли, влаштовували допити та огляди. Особливо оглядали чоловіків на наявність татуювання, чи мали вони відношення до АТО чи військової діяльності загалом. Дякувати Богу нам вдалося доїхати до Бердянська, а уже звідти ми попрямували до Миколаєва. Через обстріли росіяни пошкодили центральне водопостачання. Води немає уже третій тиждень. А останні два дні почали масово обстрілювати міста, прилітати ракети. Ми віримо, що все буде добре і звідси нам не доведеться нікуди їхати.